

“QO’RQMA” ASARIDAN TAASSUROTTLAR

Davronova Madina Dilmurod qizi

Buxoro davlat universiteti

Filologiya fakulteti, 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Javlon Jovliyevning "Qo'rqma" asari tahlil qilinadi. Javlon Jovliyevning "Qo'rqma" asari insonning ichki kurashi va qo'rquv bilan yuzlashish mavzusini yoritadi. Asar qahramonining hayotida yuzaga kelgan qiyinchiliklar va sinovlarga qarshi kurashini tasvirlaydi, uning ichki dunyosidagi qo'rquvni yengib, hayotga bo'lgan ishonchini tiklash jarayoni orqali inson ruhi va irodasining kuchi ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar : milliy ozodlik, millat , jadid, yangilik, jamiyat , talaba, dohiy, kofir, manqurt

XXI asr o'zbek adabiyotining yorqin namoyondalaridan biri Javlon Jovliyevdir. U ijtimoiy va shaxsiy jihatdan yuzaga kelgan muammolarni chuqur psixologik tavsiflar bilan ochib beradi. "Qo'rqma" asari, insoniyatning ichki qarorlar va tashqi dunyo bilan yuzma-yuz kelishidagi kurashni real va haqiqiy tarzda tasvirlaydi. Asar, ayniqsa, o'z-o'zini anglash, qo'rquvni yengish va hayotga umid bilan qarashni targ'ib etadi. Javlon Jovliyevning "Qo'rqma" asari bugungi kunda o'zbek xalqining milliy ozodligi yo'lida ulkan hissa qo'shgan jadidlar to'g'risida yozilgan, desak mubolag'a bo'lmaydi. Chunki ushbu asarda millatning qanchalik og'ir sharoitlarda yashagani, shunday musibatli kunlarga chidab kelgani ochiq-oydin aytib o'tilgan. Haqiqatdan ham mazlum xalqimiz ayanchli og'ir kunlarni boshidan kechirgan. Ota-bobolarimizdan qolgan ajib bir hikmat bor: " Inson qanchalik mazlum bo'lsa, zolimning zulmi shunchalik ortib boraveradi". Bunday o'ylab qarangda, mutlaqo to'g'ri so'zlar. Keling, endi millatimiz taqdiri haqida gaplashamiz. Shunday og'ir zamonlar bo'lganki, kim Olloh, ilm, millat so'zlarini tilga olsa, boshiga balo bo'lgan. O'zini dohiy deb hisoblagan kofirlar millat fidoyilarining nomiga dog' tushirib ularning joniga qasd qilishdi. Ularni qoralashdi, o'ldirishdi. Aslida, ularning niyati yomon emasligini ma'naviy manqurtlar juda yaxshi bilishardi. Vatan, Olloh, millat degan har bir millat ziyolisi o'ldirildi. Bundan tashqari, qanchadan qancha yozuvchi, olim va shoirlar. Bularni bir nom bilan jadid deb atashimiz mumkin. "Jadid" so'zi arabcha so'zdan olingan bo'lib, yangilik, yangi degan ma'nolarni anglatadi. Jadidlarimiz millatga yangilik olib kirmoqchi edi.

Ularning birdan bir maqsadi millatni uyg'otish edi. Ularning yagona istagi millatning ilm olishi edi va jadidlarimiz bu uchun o'lim bilan yuzma-yuz ko'rishishga tayyor edilar. Asarning bosh qahramoni dunyoga kelgandan og'ir bir yuk bilan dunyoga keladi. Ya'niki, u 6 oyligidayoq ham otasidan, ham onasidan bir kunda ajraladi. Bolakay shu kundan boshlab umuman yig'lamaydi, yig'lay olmaydi. Va buni og'ir dard deb hisoblaydi. Albatta, birov g'am chekib yig'lab tursa-yu, sen unga dalda berolmasang, hamdard bo'lolmasang bu insoniylikdan emas. Bolakayning bobosi esa o'tgan ajdodi "qizil askarni" butun umri davomida qarg'ab o'tadi. Shu "qizil askar" sababli oilamiz la'natlangan deb hisoblaydi. Boboning yarim farzandlarida farzand bor-u, yarmi farzandsiz edi. Yarim farzandlarining ham o'g'li yo'q edi. Hammasi qiz farzandli edi. Va bunda ham bobo "qizil askar"ni aybdor sanaydi. Balki, haqdir. Chunki bobosi shu "qizil askar"ning nabirasi edi. "Qizil askar" esa butun millatga xiyonat qilgan, deya ta'riflanadi.

Bola ulg'ayadi. Bobosi uni 10 ta qo'y bahosiga o'qishga kiritib qo'yadi. Asar bosh qahramonining o'qishi bobosi va momosi uchun edi. Ular uni katta odam bo'ladi, degan orzu niyatlar bilan o'qishga kiritishadi. Lekin, bobosi va momosi dunyodan o'tishgach, ularning orzu-niyatlari birga tuproqqa ko'miladi. Bola yoshligidan ota-ona mehridan mosuvo bo'lgani uchun bobosini ota, momosini esa ona deb chaqirgisi kelardi. Lekin, bu bolaga armon bo'lib qoldi. Asarda aholining jigar kasalligidan vafot etayotgani keng tadbiiq etilgan. Balki, o'sha paytda tibbiyot rivojlanmagandir. Yoki davolatish uchun mablag'. Asarning ko'p qismida bosh qahramon tilidan "eshakqurt" atamasi foydalanilgan. Bosh qahramon: "La'nati eshakqurtlar, shuncha kishining go'shtini yeysan, kemirasan. Hech to'xtaysanmi sen ham", degan alamzada fikrlari kishini beixtiyor junbushga keltiradi. Bosh qahramonning fikr-u xayoli jadidlarimiz taqdiriga qaratilgan edi. U jadidlarni tirik deb hisoblaydi. Va bu harakatlari bilan ko'pchilikning ko'ziga aqldan ozgan kabi ko'rinadi. Lekin, u jadidlarimiz bilan muloqotda bo'ladi. Albatta, tushida. U har doim ularning yonida bo'lishni, ularni o'limdan saqlab qolishni xohlaydi. Chunki bunday shaxslar jamiyat hayotida takrorlanmas kishilar edi. Va bosh qahramon buni sezadi. Hattoki, o'qib yurgan kezlari ham tengdosh talabalaridan nima maqsadda o'qishga kirding, deya savollar beradi. Lekin, o'zi istagandek javob ololmaydi. Chunki, unga millat uchun o'qiyapman degan javob kerak edi. Afsuski, hech kim bunday javob bermaydi. Va bu qahramonning alamini keltiradi. U yig'lay olmas edi. Shuning uchun ham har qanday vaziyatda kulardi. Xoh u alamli vaziyat bo'lsin, xoh kulgili yig'lay olmas edi. Shuning uchun ham bu vaziyatdan ko'ngli ayniydi, kuladi va o'qishni ham unutib qo'yadi. Uning orqasida uning katta odam bo'lishini orziqib kutayotgan bobosi va momosi dunyodan o'tishgach, hammasidan soviydi.

Xulosa o'rnida bu holatlardan nimani anglashimiz mumkin?! Bugungi kunda o'zbek millati tarixida o'zidan o'chmas iz qoldirgan jadidlarimiz hurmati biz ham ularga munosib avlod bo'lishimiz kerak. Chunki bizning ilm olishimizda hech qanday qarshilik yo'q. Hamma narsa muhayyo. Nazarimizda, agar bunday sharoitlar avvalroq bo'lganda edi yoki qarshilik qilinmaganda xalqimiz bugun bunday ahvolga kelib qolmas edi.

Biz bugungi kundagi barcha sharoitlardan unumli foydalanishimiz kerak. Millat uchun o'qishimiz kerak. Xalqimiz bosh egmasligi uchun harakatdan to'xtamasligimiz kerak !

Foydalanilgan adabiyotlar:

Karimov, S. (2021). O'zbek adabiyotidagi yangi yondashuvlar. <https://www.adabiyot.uz> Ahmadov, T. (2019).

O'zbek adabiyotidagi yangi tendensiyalar. Adabiyotshunoslik, 2 (45-50).

Jovliyev, J. (2020). Qo'rqma. Toshkent: O'zbekiston. www.ziyonet.uz